

Bereikbaarheid van het platteland

Felix Pot

Open college Smart Mobility
9 februari 2024

rijksuniversiteit
 groningen

faculteit ruimtelijke
 wetenschappen

Wat is jullie achtergrond?

Menti.com: 4566 4147

- > Waar zijn jullie geboren?
 - Stad, grotere kern of platteland
- > Waar wonen jullie nu?
 - Stad, grotere kern of platteland
- > Hoe zijn jullie hier gekomen?
 - Auto, OV, fiets of lopend

In noorden meeste haltes weg

Verandering in aantal bushaltes 2018-2023

Laatste tijd meer aandacht voor landelijk gebied

> PBL studie “Toegang voor iedereen” (2022):

- Bereikbaarheid voor alle vervoerswijzen het hoogst in de Randstad en in steden
- Beperkte bereikbaarheid per openbaar vervoer en fiets in de stadsranden, de suburbane kernen, en in landelijk gebied is kern bereikbaarheidsprobleem (en niet files)

Tabel 4.3 Aandeel ouderen naar bereikbare ziekenhuizen (incl. buitenp.) binnen 30 minuten reistijd

30	Auto			Openbaar vervoer			Fiets		
	67+ hoog inkomen (x1000)			67+ laag inkomen (x1000)			67+ laag inkomen (x1000)		
	stedelijk	landelijk	%	stedelijk	landelijk	%	stedelijk	landelijk	%
3+	864,4	423,1	82%	189,9	5,7	15%	171,3	3,0	14%
2	55,5	88,2	9%	226,8	32,8	20%	228,1	22,2	19%
1	43,9	66,9	7%	343,9	101,0	35%	409,4	97,0	39%
0	1,0	27,2	2%	153,9	239,4	30%	105,7	256,6	28%
tot	964,8	605,4	100%	914,6	378,9	100%	914,6	378,9	100%

Laatste tijd meer aandacht voor landelijk gebied

> Aangenomen moties Tweede Kamer (mei 2023)

- *Motie Krul (CDA, medeondertekend door VVD en D66) verzoekt het kabinet volgend jaar uitgewerkte bereikbaarheidsnormen inclusief minimumnormen en drempelwaardes te hanteren bij het afwegingskader van het Mobiliteitsfonds en het MIRT.*
- *Motie Van der Graaf (CU, medeondertekend door VVD, D66 en CDA) verzoekt de regering bij uitwerking van deze normen te komen tot voldoende concrete reistijdgrenzen of de reistijdnormen tot voorzieningen.*

De 'kloof' tussen stad en land

- › Schaalvergroting
- › Landelijk meer aandacht voor kloof tussen stad en platteland
 - Rli-advies "Elke regio telt" (2023)
 - Voorstellen voor normen voor voorzieningen
- › Hoe problematisch is die kloof?
 - Wat moeten we er mee?

Opzet

- > Theorie: wat is bereikbaarheid?
- > Empirie: verschillen gemeten bereikbaarheid en beleving van bereikbaarheid
- > Analyse: wat is de toekomst van bereikbaarheid op het platteland?

Wat is bereikbaarheid?

Wanneer is er sprake van een goede bereikbaarheid?

Menti.com: 4566 4147

Definities

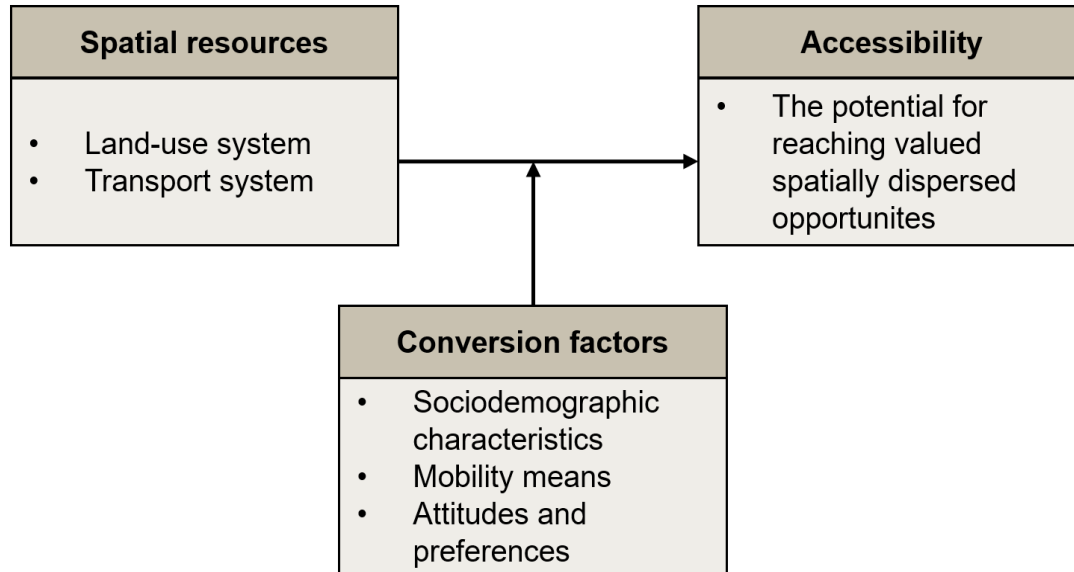
- › **Potential** of opportunities for interaction (Hansen, 1959)
- › **Extent** to which land-use and transport systems enable individuals to reach activities or destinations by means of a (combination of) transport mode(s) (Geurs and Van Wee, 2004)
- › **Freedom** of individuals to decide whether or not to participate in different activities (Burns, 1979)
- › **Benefits** provided by a transportation/land-use system (Ben-Akiva and Lerman, 1979)

Bereikbaarheid

- › Bereikbaarheid is dus meer dan ergens snel kunnen komen
 - › Transportsysteem
 - › Landgebruik
 - › Tijd
 - › Individueel
- › Wat bepaalt bijvoorbeeld de bereikbaarheid van banen?
 - › Menti.com: 4566 4147

Bereikbaarheid als een 'capability'

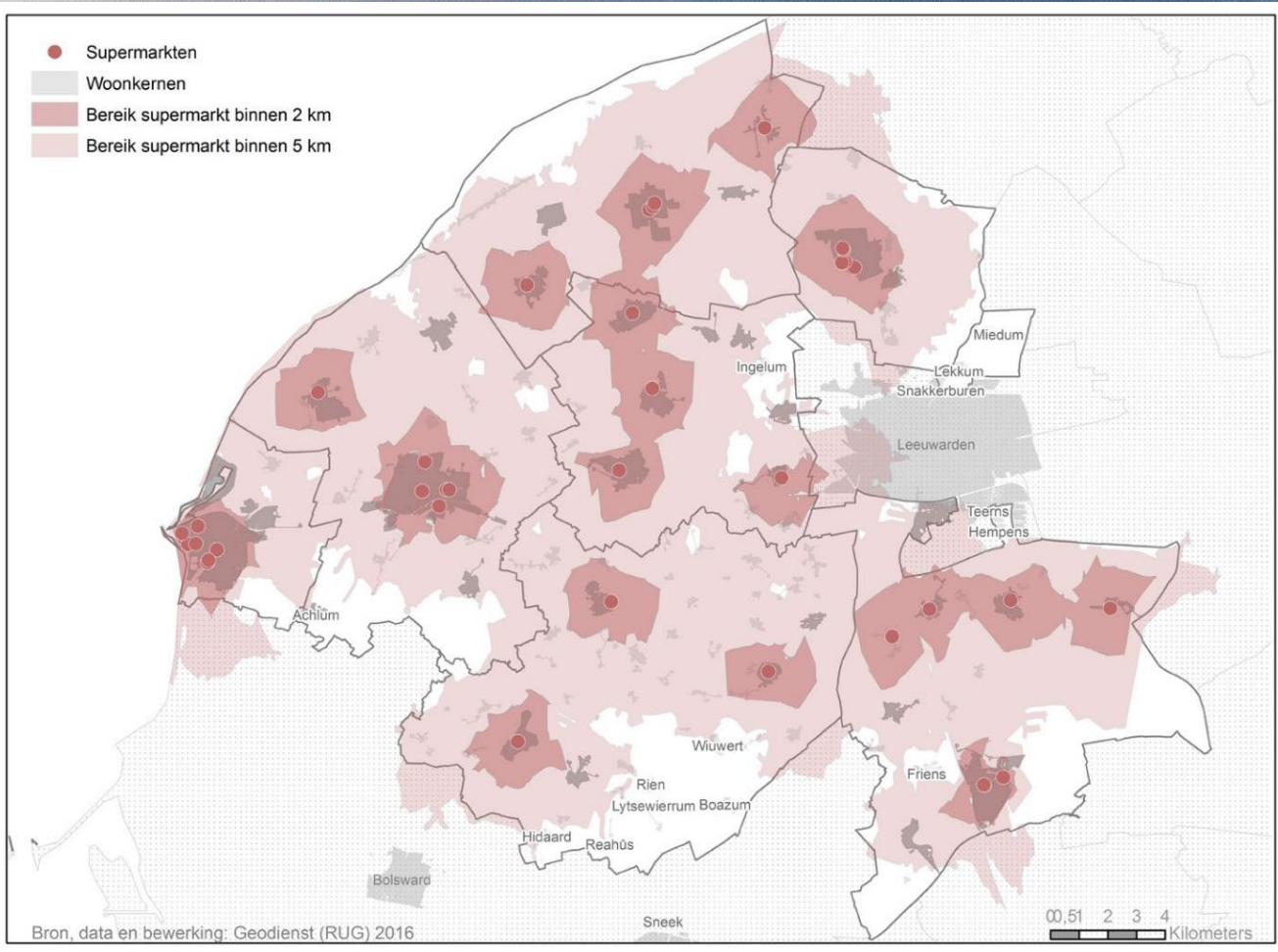

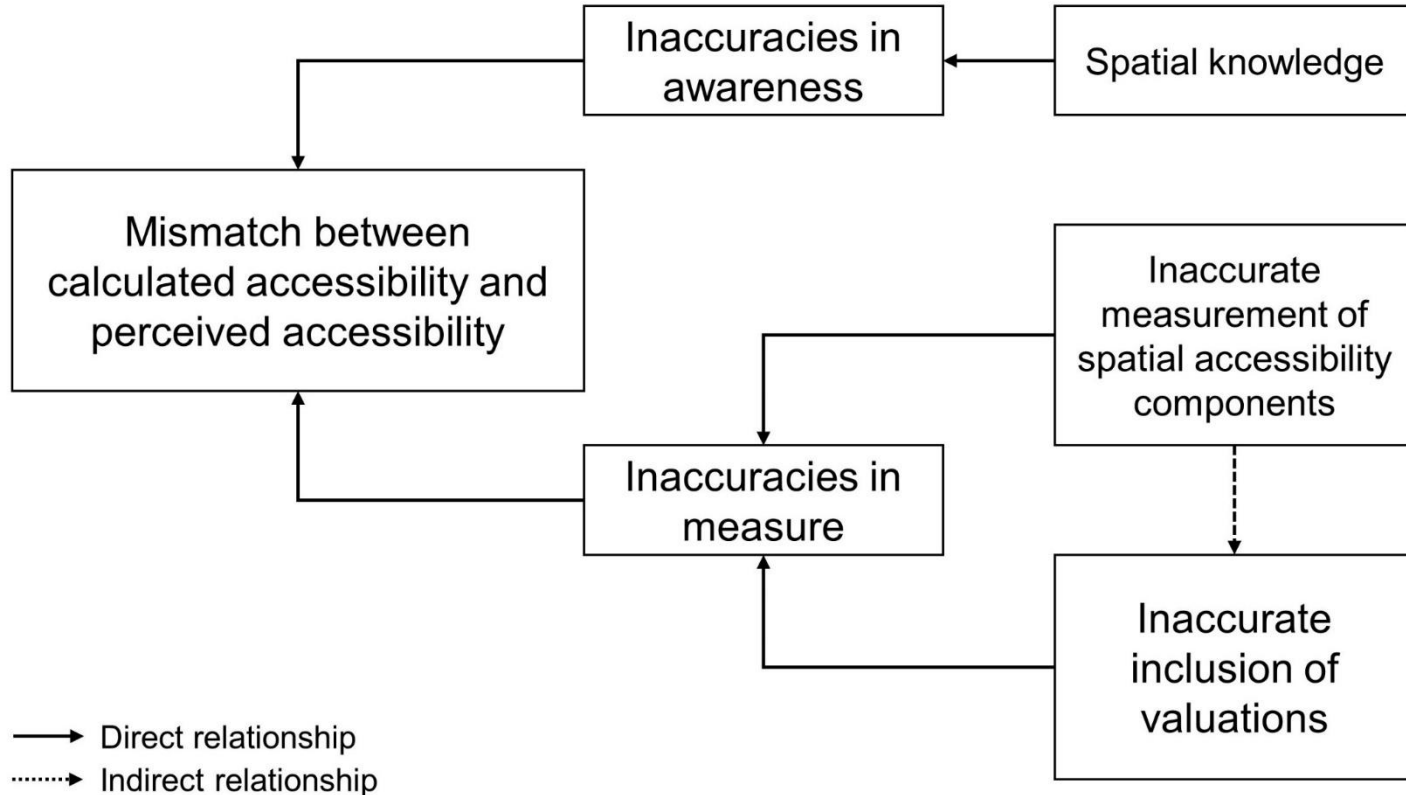
Bereikbaarheid

- › Bereikbaarheid is een **individuele** capaciteit (Vecchio and Martens, 2021)
- › 'Capabilities approach' (Sen, 1985)
- › Conversiefactoren tussen fysieke omgeving en cognitieve omgeving
 - › Cognitieve omgeving = kennis + cognitieve evaluatie
- › **Er is geen 'objectieve' bereikbaarheid**
 - › Alle 'maten' van bereikbaarheid zijn benaderingen

Verschil tussen maten en bereikbaarheidsbeleving

Inaccuracies in awareness

Spatial knowledge

- People may be unaware of activity locations and/or ways of getting there
- People unaware of characteristics of options

Subject to:

- Abilities
- Search costs
- Searching strategies (e.g. approaches of ‘satisficers’ vs. ‘maximizers’)
- Habitual behaviour
- Attitudes/preferences

Inaccuracies in measures

Inaccurate inclusion of components

- Components are omitted
- Components are represented incorrectly

Subject to:

- Difficulty of operationalization
- Flaws in data

Inaccurate inclusion of valuations

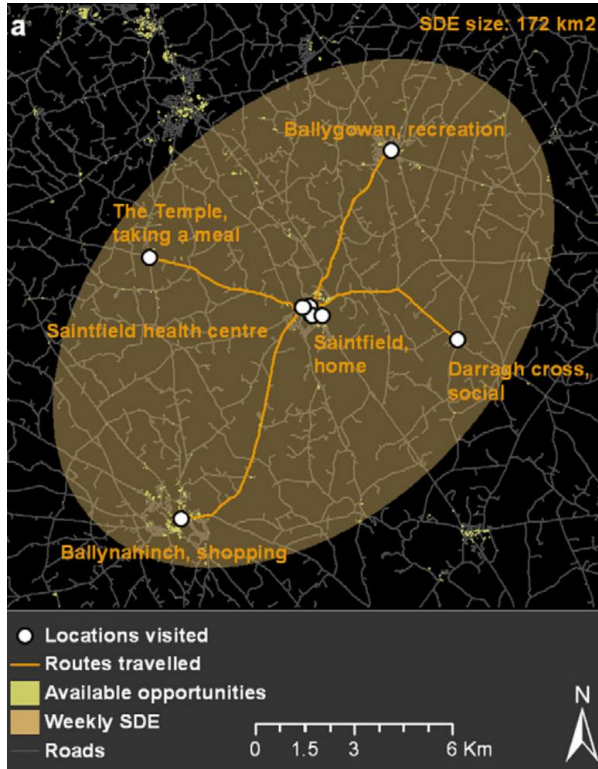
- Inaccurate inclusion of individual valuations of GTC
- Inaccurate inclusion of the relevance of opportunities

Subject to:

- Individual cognitive evaluations of information on the environment
 - Level of aggregation
-

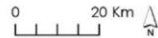
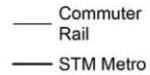
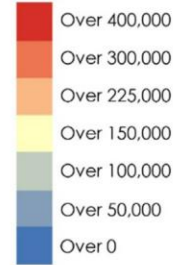
Verschillen overbruggen

- › Top-down
 - › Individuele component integreren in berekende indicator
 - › Aggregatie vooraf nodig
 - › Aannames over potentieel gedrag (bv. max 2km)
- › Bottom-up
 - › Bereikbaarheidsbeleving direct meten op individueel niveau
 - › Aggregatie achteraf
 - › Verschillen tussen groepen met dezelfde berekende bereikbaarheid zoeken

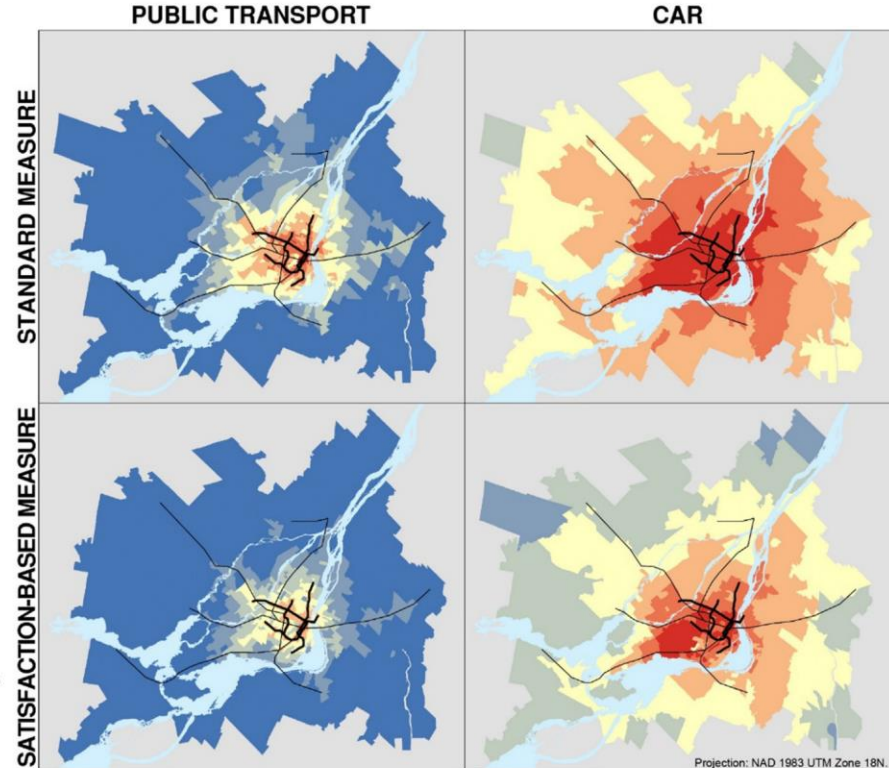

Accessibility to
Jobs

Number of Jobs:

Data sources: Statistics
Canada, McGill 2017/2018
Transport Survey, Google
Maps API, GTFS Data

Beleving bereikbaarheid platteland

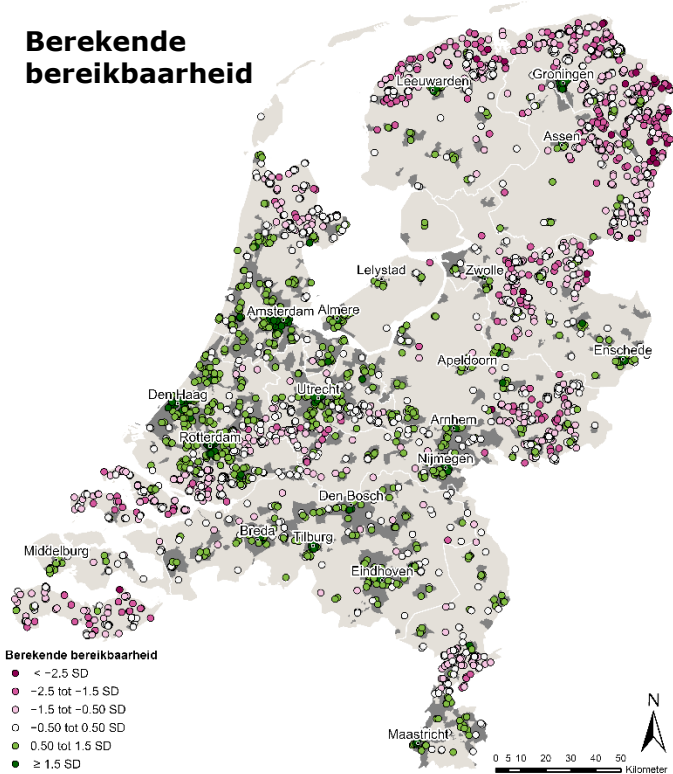
Hoe tevreden zijn jullie met de bereikbaarheid van gewenste activiteiten?

Menti.com: 4566 4147

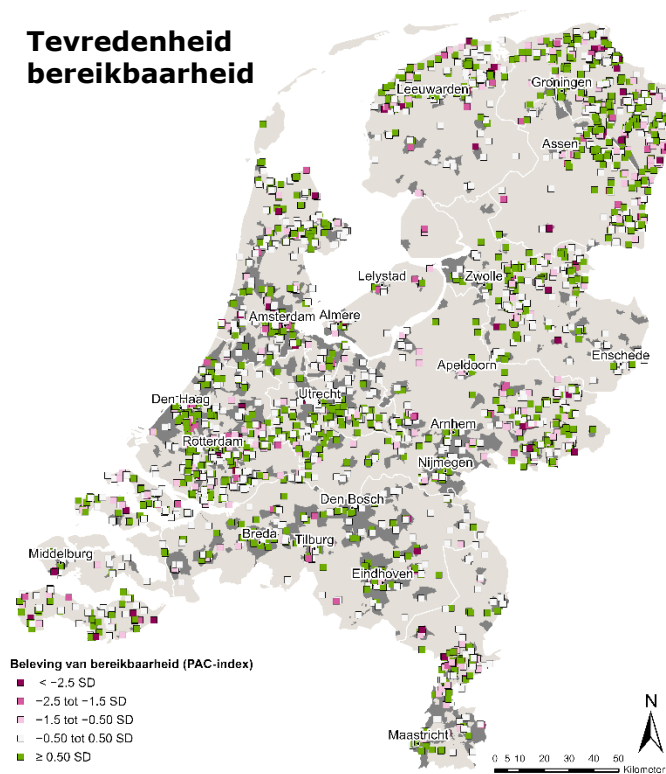
> Rapportcijfer 1-10

Grote meerderheid inwoners tevreden met bereikbaarheid

Berekende bereikbaarheid

Tevredenheid bereikbaarheid

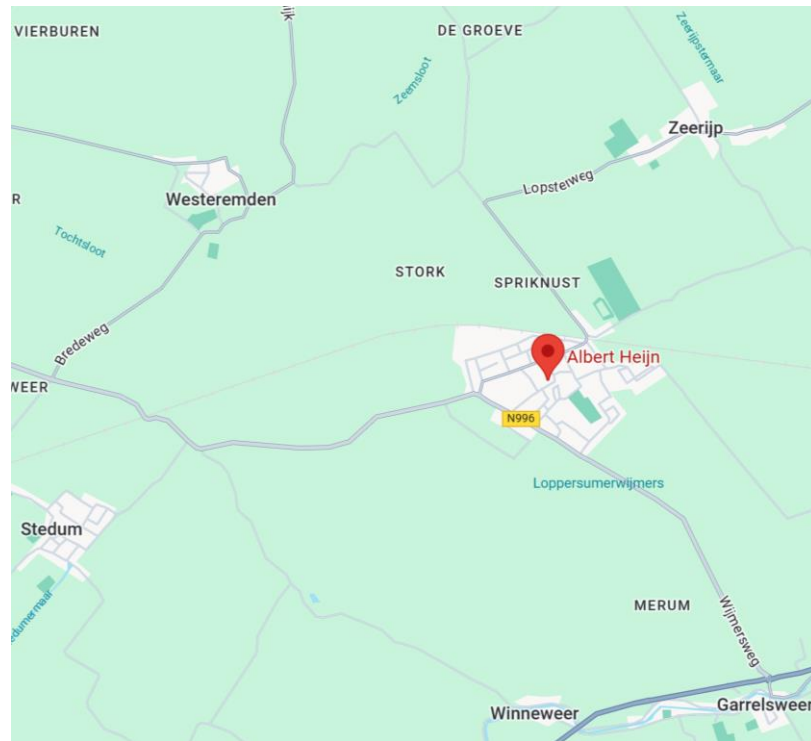
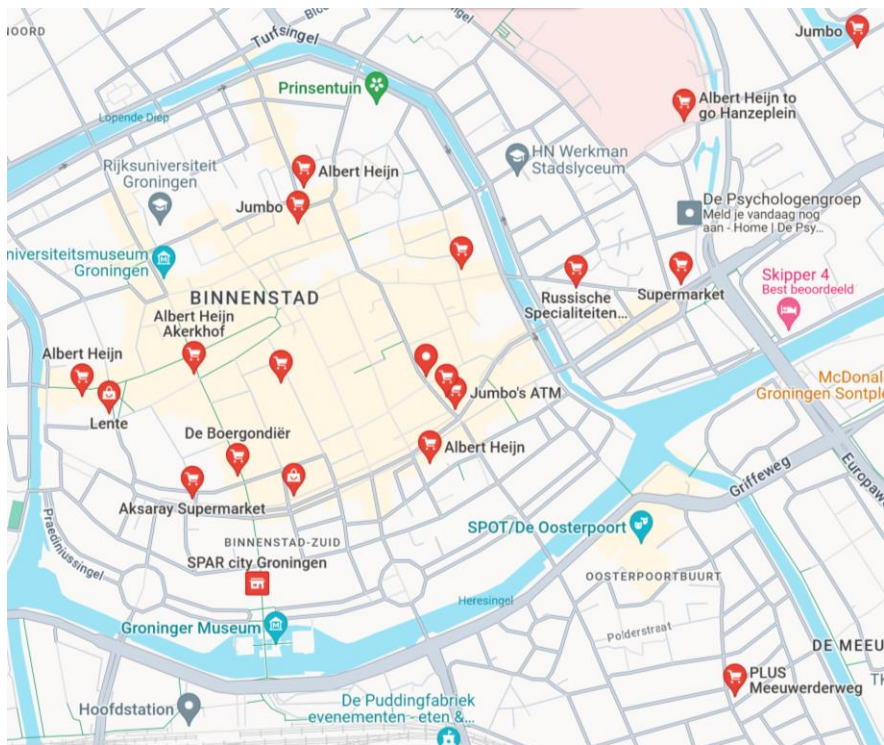
De meeste plattelanders zijn tevreden

- > 12% van de plattelanders is ontevreden tegenover 8% in de rest van het land
- > Gemiddeld net zo tevreden

Variables	Total	Urban	Intermediate	Rural	Group differences
Number of observations	3,378	872	1,596	910	
<i>Spatial characteristics</i>					
Spatial accessibility (lnACC)	5.22	6.94	5.33	3.37	$F_{[2,3375]} = 5,049.6^{***}$
Distance to the nearest public transport stop (km)	0.57	0.34	0.53	0.87	$F_{[2,3375]} = 174.1^{***}$
Distance to the nearest train station (km)	8.46	4.64	7.74	13.5	$F_{[2,3374]} = 196.8^{***}$
<i>Perceived accessibility</i>					
PAC-index	5.93	6.01	5.97	5.79	$F_{[2,3180]} = 9.49^{***}$
<i>Sociodemographic characteristics</i>					
Gender (ref. male)	53%	52%	52%	54%	$\chi^2_{[2]} = 1.04$
Age	54.5	49.8	56.2	56.4	$F_{[2,3323]} = 43.0^{***}$
Low education (dummy)	27%	25%	27%	29%	$\chi^2_{[2]} = 3.71$
Low household monthly net income (< €2,000)	25%	28%	24%	25%	$\chi^2_{[2]} = 3.21$
Paid employment (dummy)	53%	54%	51%	53%	$\chi^2_{[2]} = 2.87$
Household size	2.27	2.00	2.34	2.42	$F_{[2,3329]} = 29.2^{***}$
Number of cars in household	1.34	1.01	1.33	1.47	$F_{[2,3230]} = 122.8^{***}$
Disability (dummy)	21%	21%	20%	22%	$\chi^2_{[2]} = 0.62$
<i>Attitudes</i>					
Pro accessibility factor	-0.01	0.13	0.10	-0.31	$F_{[2,2925]} = 64.0^{***}$
Dwelling more important than environment (dummy)	39%	40%	39%	38%	$\chi^2_{[2]} = 0.65$
Pro private motorized modes factor	-0.02	-0.21	-7.1E-4	0.10	$F_{[2,3249]} = 37.1^{***}$
Pro PT factor	-0.01	0.06	-0.01	-0.07	$F_{[2,3251]} = 5.64^{***}$
Pro active modes factor	-0.01	-0.02	0.01	3.7E-3	$F_{[2,3249]} = 0.22$
Want public transport within walking distance (dummy)	53%	65%	53%	44%	$\chi^2_{[2]} = 68.0^{***}$

Keuzeverzadiging

Andere voorkeuren

Voor de meeste plattelanders nog genoeg mogelijkheden

- › Auto is belangrijke voorwaarde
 - Mensen die minder mobiel zijn en OV-reizigers vaker ontevreden

Naar een blijvend bereikbaar platteland

Valt het wel mee met die kloof?

Mentimeter: 4566 4147

> Eens/oneens

- 'Het valt wel mee met de voorzieningenkloof tussen stad en platteland'

Valt het wel mee met die kloof?

- › De beleving vertelt een ander verhaal over de 'kloof'
 - Meeste mensen zijn tevreden
 - Fragiel evenwicht
 - Wat als er nog minder voorzieningen zijn?
 - Wat als de auto minder beschikbaar wordt?
 - Wat betekenen demografische ontwikkelingen?

De uitdaging

- › Niet zozeer het dichten van een gemeten 'kloof'
- › **In stand houden bereikbaarheid van hoogwaardige voorzieningen op een duurzamere en inclusievere manier**
 - Hoe maak je nog meer mensen tevreden en dan ook nog op een duurzamere manier
- › Balans tussen efficiëntie van schaalvergroting, inclusie en duurzaamheid

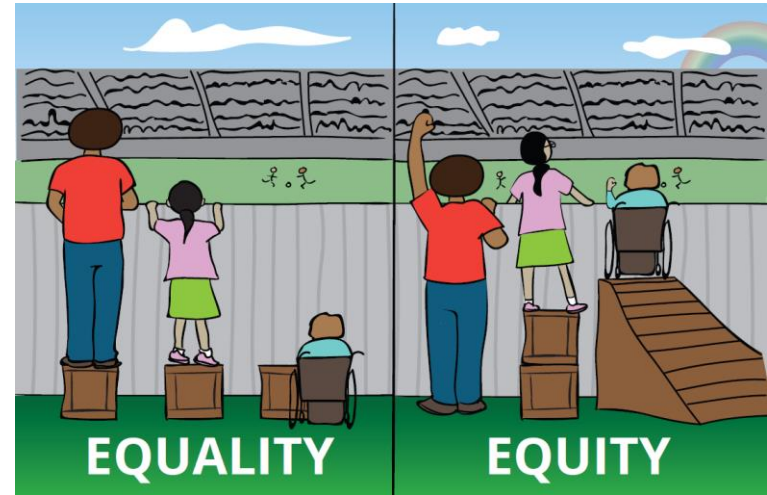

Stappen

- › Probleemanalyse
- › Type maatregelen
 - Generieke normen of regionaal maatwerk
- › Concrete doelstellingen
 - Nabijheid, mobiliteit en digitale connectiviteit

Probleeminschatting

- › Ethisch perspectief (Pereira et al., 2017)
 - Utilitarisme
 - Verschillen zijn prima, zolang de maatschappij als geheel beter af is
 - Egalitarisme
 - Zo veel mogelijk verschillen verkleinen
 - Sufficiëntarisme
 - Iedereen in ieder geval 'genoeg' bereikbaarheid
- › Rol voor beleving om verschillen te duiden

Generiek of maatwerk

- > Voor welke voorzieningen of diensten moeten generieke normen gelden?
- > En wanneer is maatwerk op basis van bereikbaarheidsbeleving beter?

Generiek of maatwerk

Mentimeter: 4566 4147

> Ranking

- Welke voorzieningen moet de overheid altijd en overal garanderen?
 - Zorg, boodschappen, detailhandel, horeca, onderwijs, sport

Generiek of maatwerk

Mentimeter: 4566 4147

> Ranking

- Inzoomen op zorg
- Welke zorgvoorzieningen moet de overheid altijd en overal garanderen?
 - Huisarts, apotheek, ziekenhuis, fysiotherapie, psycholoog, consultatiebureau.

Generiek of maatwerk

Mentimeter: 4566 4147

> Ranking

- Inzoomen op zorg
- Welke voorzieningen moet de overheid altijd en overal garanderen?
 - Huisarts, apotheek, ziekenhuis, fysiotherapie, psycholoog, consultatiebureau.
- Ziekenhuis: welke specialismen?

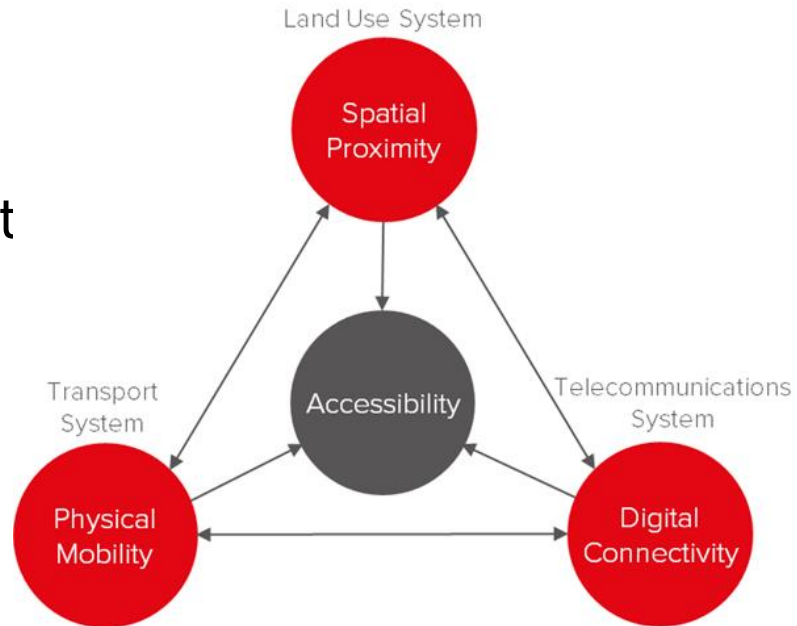

Generiek of maatwerk

- › Risico op oneindig normenstelsel
- › Balans tussen **generieke normen** met een **plicht** voor de overheid en **maatwerk** met een **faciliterende rol** voor de overheid
 - Uniformiteit en breed gedragen belang

Concretisering doelen

- > Triple access
 - Nabijheid
 - Mobiliteit
 - Digitale connectiviteit

Nabijheid

- › Wat is het effect van dichterbij brengen voorzieningen?
 - De buurtsuper weer open

Mobiliteit

- › Wat is het effect van het herstellen van OV-verbindingen?
 - Lokale bussen weer terug
- › Wat is het effect van autobeperkende maatregelen?
 - Rekeningrijden
- › Wat is het effect van vernieuwende publieke mobiliteitsvormen?
 - Hubs
 - Deelmobiliteit

Digitale connectiviteit

- › Wat is het effect van digitale voorzieningen?
 - Virtueel doktersconsult
- Mentimeter: 4566 4147
- 'Digitale voorzieningen zoals een online doktersconsult zijn een prima alternatief voor het platteland'

Conclusies

Conclusies

- > Bereikbaarheid is meer dan afstanden of reistijden
- > Beleving en tevredenheid worden geconditioneerd door individuele wensen en mogelijkheden
- > Op het platteland zijn de meeste mensen net zo tevreden als in de stad
 - Keuzeverzadiging en andere voorkeuren
- > Evenwicht is fragiel
 - Autoafhankelijkheid wringt met sociale en milieudoelstellingen
- > Uitdaging om bereikbaarheid inclusiever en duurzamer te organiseren met behoud van tevredenheid
 - Balans tussen efficiëntie, leefomgeving en sociale inclusie
- > Expliciet meenemen van de beleving draagt bij aan het vaststellen van doelstellingen en inschatten van effecten van maatregelen

Bedankt!

E-mail: f.j.pot@rug.nl

rijksuniversiteit
groningen

faculteit ruimtelijke
wetenschappen

